

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice hišv. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovenecem pravica, krivica Nemcem?

Na c. kr. gimnaziji v Celju obstoji že več let neka sola, v kateri se vsprejemljejo slov. dečki ter pripravljajo skozi celo leto za to, da pridejo, ako njo izvršijo, v prvo latinsko šolo, torej v prvo leto c. kr. gimnazije. Za-nje tedaj šteje učenje na gimnaziji devet let, na drugih enacih šolah in za nemške dečke v Celju pa je za enako učenje treba samo osem let. Slov. dečki zgubijo pa po takem celo leto in njih stariši stroške tega leta! —

Vsakdo vidi, da je to krivica, ki jo trpijo slov. stariši in njih otroci. Kdor torej njo odpravi, zasluži priznanje ne samo starišev, ki pošiljajo svoje sine na ono šolo, ampak sploh slov. ljudstva. In to ni lahko delo! Naši poslanci v drž. zboru so si v teku večih let prizadeali veliko, ali česar so želeli, niso dosegli; vselej so jih tolažili in odlagali odpravljenje one šole. H koncu pa je bilo tudi našim poslancem na tem odlaganju preveč ter so zahtevali od sedanje vlade, da odpravi ono šolo in vpelje na c. kr. gimnaziji v Celju slov. vzporednice ali paralelke, kakor jih imamo na c. kr. gimnaziji v Mariboru že pet let in sicer tako, da njim tudi nemška vlada ne more kaj oporeči.

Zadnji četrtek je na to odgovoril minister za uk in bogočastje, vit. Madeyski, v odseku drž. zbora za državni proračun poslancu Šukljeju ter je obljubil, da hoče ukazati, naj se preišče, kako so se obnesle slov. paralelke na c. kr. gimnaziji v Mariboru in če bode to preiskovanje pokazalo, da dobro, potem ukaže vlada brz ko brz, da se odpre v Celju — nova, slov. nižja gimnazija. Stara c. kr. gimnazija ostane po takem, kakor doslej, nemška in odpravi se z nje samo tista nesrečna predhodnja šola za slov. dečke. Na novo slov. gimnazijo vstopijo slov. dečki lahko brez nje in ni jim torej treba izgubiti celega leta, starišem pa se prihrani stroški za celo leto.

Slov. poslanci sicer niso zahtevali nove gimnazije, ampak le pri stari slov. vzporednici, ali če vpelje vlada kar slov. gimnazijo, je to tudi njim prav: naj obdržijo tedaj Nemci svojo posest — dosedanjo nemško gimnazijo! Ali Nemcem v Celju in tudi drugim to ni po volji in zagnali so velik krik po svetu, češ, da se jemlje s tem Nemcem njih nemška posest, kar je zoper koalicijo! Znani dr. Foregger je pa kar poklical župana in podžupana iz Celja na Dunaj ter je šel z njima k ministru vit. Madeyski, terjat od njega, naj prekličé svojo obljubo. Vsi nemški listi in listki se penijo sedaj same jeze in kričijo zoper slov. gimnazijo v Celju, da se Bog usmili!

Ali jim bode to upitje prineslo sadú, ki ga želijo? Tega ne znamo, ali gotovo je, da minister vit. Madeyski ni mož, ki rad obljubi, še rajši pa zabi na svojo ob-

ljubo. Veliko je bilo treba, predno je minister prišel do te obljube in grofu Hohenwarthu gre, poleg naših drž. poslancev, največja hvala za to. Ako pa se vpelje nova, slov. gimnazija, tedaj pač kriče Nemci zastonj, da se njim krati dosedanja posest. Če imajo do sedanje gimnazije kako pravico, to pa sicer ni resnica, obdržijo jo tudi poslej in tedaj tudi v tej reči Slovenecem pravica ni — krivica Nemcem.

Iz Gornje Radgone poročilo.

(Konec.)

Slišim, da nekdo godrnja: Wratschko ni gospod, Wratschko je kmet! No ogledimo si ga malo, ali ni po gosposko oblečen? Kako bo tudi obman bregušé nosil! On smodke kadi, slovenski ne zna, tako sam pravi, ker je »pregmajn špraha« in nemški tudi ne. Siromak nekaj vendar govori, ko toliko žlobudra, saj ne laja! Pač Radgonski »kuheldajč« prav dobro govori, skoraj tako dobro, kakor Radgonski kmetje — ej — gospodje, sem hotel reči, ki sedijo z njim v okrajnem zastopu. On ne obdeluje svojega polja in vendar ima zmiraj kakšni groš za kakšen polček. Glejte, to je gospodar, svojih otrok ne vzgojuje in vendar so pridni in pobožni. On ima tudi visoke prijatelje med gospodo; celo pri uradih, z adjunktom Kus ga pijeta skupaj in stuhata marsikatero pametno; s sodnijskimi slugami in s sodnijskim kancelistom se tiče, v sodnji je, kakor doma: tu in tamkaj se sme skozi okno s kakim mimogredočim malo pokramljati, z gospodom sodnikom gresta skupaj na komisijo; ali ni to gospod? Kmet kmeta — tedaj proč z gospodom Wratschko!

Ravnokar se domislim, da gre tukaj govorica, da se Wratschko skoraj ne bi za obmana potrdil in da je jako težavno slo. Prejšnji glavar Mac-Nevin moral je vse žile napeti, da mu je pridobil najvišje potrjenje za obmana; neki kazenski paragrafi so bili prě huda ovira — ne sme se pač vse zapisati, kar se govori.

O naši šoli ste tudi gotovo že slišali; ta Radgonskim purgarjem kaj v oči bode, je neki preveč slovenska! Ali kaka bi naj bila za slovensko deco, nemška ka-li? Kaj pa se bodo otroci v nemški šoli učili, nemški mislite? Ali ste res prepričani, da se bodo nemški naučili? Jaz ne; — šolal sem se v stari šoli, ko je bilo vse nemško; ne ene besedice slovenske se niso otroci učili in mislite, da smo se kaj naučili nemščine? Nič, par besed smo znali in te smo tudi pozabili, slovenski pa tudi nismo znali; saj še živijo taki ljudje, ki so se šolali v stari, popolnoma nemški šoli, vprašajte jih, vsak bo rekel: nič!

Naši Radgonski purgarji so leto 1848 prespali in še vedno mislijo, da jim mora kmet raboto delati, da so oni gospodje, kmet pa njih suženj; tako tudi sedaj trdijo: Ker imamo mi gorice v Gornjeradgorskem okraju, imamo mi jedini pravico določiti, kako naj se podučuje v šoli in ker znamo mi samo naš »kuheldajč« in ker smo mi v naši prevzvišenosti preleni, da se slovenskega jezika naučimo, zaukazemo, da se mora vse ljudstvo v Gornjeradgorskem okraju nemški učiti, — in to se mora zgoditi takoj!

Sluge Wratschko, Erschenjak, Šetina itd. slišijo te oblastne besede svojih obožanih mogotcev Radgonskih, klanjajo se jim globoko. Vaša volja, prevzvišeni gospodje, nam je zapoved, v eni noči bo vse nemško; Slovenci bodo izginili s sveta. Hajdi na delo, vsi občinski zastopi se skličejo in tam se ljudem pravi: Šolski ogleda Raner je naročil, da se v naši šoli samo slovenski uči, nič nemškega več; vi siromaki ne boste več mogli vaših rečij mestjanom prodati, nič od njih kupiti in tako boste morali poginiti, ker nemški ne znate! Tako z lažmi vznemirjajo ljudi, da nazadnje podpišejo pismo, s katerim tirjajo čisto nemško šolo, ker otroci že tako slovenski znajo!

Radgonski purgarji pa se smejejo in si manejo roke od veselja: Zopet smo neumne kmete opeharili; manje ko se učijo, boljše je. V tem času, ko se s trdo nemščino ukvarjajo, bi si otroci preveč drugih njim bolj koristnih znanostij pridobili in bi se preveč naučili, ker so bistrre glave in bi potem preveč Slovencev boljših služb dobilo, ki jih sedaj mi in naši otroci imajo; kmet naj ostane kmet, više ne sme, za boljše reči smo mi Nemci ustvarjeni; zaradi tega naj se kmetski otroci v ljudski šoli namesto z važnejšimi in bolj koristnimi, za življenje potrebnimi vednostmi raje z nemško »špraho« trudijo. Naučili se je tako ne bodo, in ker se tako v šoli ničesar ne bodo učili, ostali bodo tako neumni, kakor poprej, ko še niso v šolo hodili. Zakaj bi se inče Nemci, ki se za nas ravno ne zmenijo veliko, nasprotno nas imenujejo »neumne kmete«, za naše šole toliko brigali? Ker se bojijo, če se naši otroci, ki so bolj bistrre glave, kakor njihovi, v ljudski šoli dovolj znanostij na podlagi domačega jezika pridobijo, se potem tudi lažje drugih jezikov naučijo in tako njih otroke iz mastnih služb izpodrinejo. Ali ni tako? Zakaj pa vi, Nemci, ne privolite, da bi se vaši otroci v ljudski šoli še drug jezik učili, ko trdite, da je tako potrebno, naj se otrok še drugega jezika nauči? Kaj ne, da dobro veste, da se to v ljudski šoli doseči ne more, da se te ure, ki se porabijo za učenje drugega jezika, kakor pri nas za nemškega, le krađejo drugim predmetom, ki so nam za življenje bolj potrebni, kakor teh par nemških besed, ki se jih naučijo otroci za silo na pamet, da jih v par mesecih po izstopu iz šole zopet pozabijo, saj vemo, da samo hočete to, da zaostanemo v izobrazbi za vami, da si vzdržite gospodarstvo čez nas »neumneže«, ki smo se v šoli manje učili, kakor vi.

Bodimo tedaj oprežni in varujmo si sami naše pravice, varujmo si našo šolo, vrvnajmo si jo po vzgledu Nemcev, ki ne pripuščajo ne ene tuje besede v svojo šolo, ker dobro vejo, da se otrok v tem času komaj to nauči, kar mu je najpotrebnejše od vednostij za življenje in da se ne more v tem kratkem času otroku še drug jezik v glavo vbijati! Varujmo si naše pravice, in glejmo, da se bodo naši otroci, kolikor mogoče, v šoli nekaj naučili in sicer na podlagi materinega jezika. Višje šole so za to tukaj, da se tuji jeziki učijo, v ljudskih šolah se pa naj samo to uči, kar je za življenje najpotrebnejše in to malo se v tem kratkem času, ko obiskajo otroci ljudsko šolo, težko doseže, ne da bi se otroci še s tujimi jeziki mučili.

Kmetje varujte si svojo šolo, ne dajte jo tujeem v roke!

Cerkvene zadeve.

† Ferdinand Kralj, bogoslovec IV. leta.

(Svojemu prijatelju v spomin priobčil Fr. Muršič.)

(Konec.)

Vedrega lica, neskaljenega, živega očesa in zadovoljnega srca vračal se je Ferdinand od svojih zadnjih počitnic v Maribor, da bi dovršil še zadnje leto bogoslovja. Toda neskončno previdni Bog je z njim drugače ukrenil. Komaj je preteklo mesec dni, že ga napade huda bolezen — jel je bljuvati kri — ter ga priklene na posteljo. Pač si lahko mislimo, kako se je prestrašila dobra mati! Prišla je k njemu ter mu zvesto stregla. O koliko pa je trpel Ferdinand sam v tej bolezn! Vendar tožil ni nikoli. Če sem ga vprašal: »Ferdinand, kako ti je?« odgovoril mi je mirno: »Ne prehudo!« Le kadar se je prikazalo veliko krvi, vzdihnil je nekako bolestno: »Bog se usmili!« Najbolj pa ga je moralo boleli srce zavoljo ljube matere; kajti videl je, kako so žalostni, vedel pa je tudi, da jih bo moral kmalu zapustiti. Zato pa mi je večkrat rekel: »Mati se mi najbolj smilijo.« Ker pa mati ni mogla vedno bivati pri bolnem sinu, želela si ga je imeti doma pri sebi. Tako se je preselil dne 8. prosinca t. l. iz bogoslovja domov k materi in svojim ljubim domačim. Neizmerna bolest mi je pretresala dušo, ko sem zadnjič zrl na slabotnega prijatelja, ko sem mu zadnjič stiskal velo roko.

Ni mu bilo dano dolgo bivati pri svojih domačih; kajti že čez 14 dni nehale je biti njegovo blago, čisto in nedolžno srce. Umrl je v cvetu let in lahko se reče o njem, kar pravi sv. pismo: »Ker je Bogu dopadel, je postal njegov ljubljenc. . . . Zgodaj je končal, pa je spolnil veliko let.« (Modr. 4, 10, 13.) Kakor da bi ga nebeški angeljci zazibali v sladko spanje, izdihnil je po-božni sin svojo blago dušo v materinem naročju. Ležeč na mrtvaškem odru smehljal se je prijazno blede obraz in videti je bil kakor nedolžni otrok, ki se v sanjah igra z nebeškimi krilatci. Ubog se je rodil, v tuji hišici, ubog je umrl, tudi pod tujo streho. A kaj pravim! Ni umrl ubog, ampak bogat, bogat na dobrih delih, ki si jih je ves čas pridno nabiral. Zato pa ga je Gospod k sebi poklical, češ: »Prav, dobri in zvesti hlapec! ker si bil v malem zvest, te bom čez veliko postavil; pojdi v veselje svojega gospoda!« (Mat. 25, 23.)

Kako so ga vsi radi imeli, pokazal je njegov pogreb, ki je bil zares veličasten. Večletni njegov spovednik, preč. g. F. J. Bohinc, stolni župnik in kanonik mariborski, vodili so sprevod in njegov učenik in vodja, preč. g. K. Hribovšek, govorili so mu v cerkvi vpricho mnogobrojnega ljudstva zadnje besede v slovo. Zares očetovsko mile besede pololažile so od bridkosti potrto mater in žalujoče ljudstvo. Zraven tega pa še ga je spremljalo pet duhovnikov in trije tovariši - bogoslovci, učitelji s šolsko mladino, lepa vrsta črno-belo oblečenih deklic in neprešteta množica ljudstva iz domače in sosednih župnij. Šmarjetska fara še pač ni videla tako žalostnega sprevoda. Ze mnogo duhovnikov je izredila, in še nikdar ni umrl kak bogoslovec. Kako se je že vse veselilo nove maše! Le še nekoliko mesecev in spremljala bi zopet novomašnika pred oltar Gospodov, a zdaj pa je morala svojega bodočega primicijanta spremljati h grobu! Namesto nove maše služile se bodo črne maše!

Da, da! Le nekoliko časa še, nepozabni prijatelj